

УДК 336.61:519.23
DOI: 10.60022/3(5)-82S

Шинкаренко Володимир Миколайович

кандидат фізико-математичних наук
проректор з науково-педагогічної роботи
Одеський національний економічний університет, Україна

Shinkarenko Volodymyr

Candidate of Physical and Mathematical Sciences
Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work
Odesa National University of Economics, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4388-3494

Шинкаренко Лариса Василівна

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри менеджменту
Міжнародний університет, Україна

Shynkarenko Larysa

Candidate of Pedagogical Sciences
Associate Professor of the Department of Management
International University, Ukraine
ORCID: 0000-0003-3819-9003

Воропай Наталія Леонідівна

ст. викладач кафедри статистики та математичних методів в економіці
Одеський національний економічний університет, Україна

Voropai Natalia

s. teacher of the Department of Statistics and Mathematical Methods in Economics
Odesa National University of Economics, Ukraine
ORCID: 0000-0001-8226-447X

ОПТИМІЗАЦІЯ ВАРТОСТІ КОНТРАКТНОГО НАВЧАННЯ ЯК УМОВА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Фінансова стійкість закладів вищої освіти залежить від суми доходів, що отримуються від навчання небюджетних студентів. В умовах жорсткої конкуренції на ринку освітніх послуг вартість контракту здобувача освіти стає важливим важелем залучення абітурієнтів. В той же час, непомірно низький рівень контракту на навчання може призвести до зниження якості навчання та відсутності коштів для оплати праці науково-педагогічних та інших працівників, що залучені до навчального процесу. Тому потрібен зважений та науково обґрунтований підхід до складання ціни контракту.

Для аналізу впливу вартості навчання на кількість студентів, що вступили до ЗВО, проведено статистичне дослідження ознак. За допомогою кореляційного та факторного аналізу доведено, що кількість студентів, що вступили на контракт у 2025 році у закладах вищої освіти міста Одеса за спеціальностями «Менеджмент» та «Маркетинг» на 64,8% залежить від вартості контракту. Використовуючи регресійний аналіз доведено, що функція залежності кількості студентів від вартості навчання не може бути заданою звичайною лінійною регресією та потребує введення нелінійних доданків.

Зроблено висновок щодо необхідності удосконалення системи ціноутворення при розрахунку вартості навчання; впровадження договорів на освітні послуги між вузами та підприємствами, що передбачають більш тісну взаємодію ЗВО та замовника кадрів, впровадження дуального навчання; розвиток системи наукових розробок та їх адекватного фінансування.

Ключові слова: фінансування університетів, вартість контракту, фінансова незалежність, оптимізація доходів, диверсифікація, вища освіта.

OPTIMIZATION OF THE COST OF CONTRACT TRAINING AS A CONDITION FOR THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. *Cataclysms of a global scale have negatively affected the development of higher education in most countries. The financial crisis, the COVID-19 pandemic, full-scale wars in Syria, Ukraine, and Iran have accelerated large-scale changes in the higher education system, revealing its vulnerability and inefficiency of individual components. It is quite natural that during the war, the issue of financing education is particularly acute due to the deficit in budget expenditures. Given this fact, an important factor is the diversification of sources of financing for the activities of higher education institutions through the search for non-state sources of financing, which include contract education, attracting investors, participation in grant programs, and research projects. The financial sustainability of higher education institutions depends on the amount of income received from the education of non-budgetary students. In conditions of fierce competition in the educational services market, the cost of the student's contract becomes an important lever for attracting applicants. At the same time, an excessively low level of the training contract can lead to a decrease in the quality of training and a lack of funds to pay the labor of scientific, pedagogical and other employees involved in the educational process. Therefore, a balanced and scientifically sound approach to drawing up the contract price is needed.*

To analyze the impact of the cost of training on the number of students enrolled in higher education institutions, a statistical study of the characteristics was conducted. Using correlation and factor analysis, it was proven that the number of students enrolled in the contract in 2025 in higher education institutions of the city of Odesa in the specialties "Management" and "Marketing" depends on the cost of the contract by 64.8%. Using regression analysis, it was proven that the function of the dependence of the number of students on the cost of training cannot be given by ordinary linear regression and requires the introduction of nonlinear terms.

A conclusion was drawn on the need to improve the pricing system when calculating the cost of training; implementation of contracts for educational services between universities and enterprises, which provide for closer interaction between universities and personnel customers, implementation of dual training; development of a system of scientific developments and their adequate financing; creation of scientific hubs and innovation centers based on universities.

Keywords: *university funding, contract value, financial independence, revenue optimization, diversification, higher education.*

Постановка проблеми. В умовах світової політичної та економічної кризи для подолання наслідків повномасштабної російської війни та забезпечення сталого економічного зростання України потрібна активізація власних виробничих ресурсів. Людський капітал в макроекономіці прийнято вважати одним з головних факторів економічного зростання. Освіта у цьому випадку відіграє вирішальну роль у створенні та накопиченні інноваційного потенціалу країни. Розвиток трудових ресурсів безпосередньо пов'язаний з перспективним розвитком держави, з її економічним становищем та позиціонуванням на міжнародній арені. Тому витрати держави на освіту вважаються одним із головних показників соціального розвитку, адже ці витрати показують ступінь уваги, яку держава та суспільство приділяють навчанню населення. На основі цього принципу реалізується державна політика у сфері освіти в більшості країн. У кожній країні вона неповторна, основою є панівна державна ідеологія, фундаментом виступає рівень розвитку економіки, культури, демократії.

За розрахунками фахівців ООН, країна, що перевищила на 1% середній світовий рівень грамотності, досягне збільшення рівня продуктивності праці на 2,5 %, а ВВП на душу населення зросте на 1,5 %. Для фізичних осіб інвестиції в освіту можуть мати рентабельність на рівні 22,6%, розраховану шляхом порівняння перспектив приватного заробітку у майбутньому з приватними витратами на навчання [1].

В авангарді подолання проблем, що виникли під час війни, та забезпеченні стійкого розвитку освітньої галузі знаходиться державне управління системою освіти. Органи державної влади не лише працюють над відновленням повноцінного навчального процесу, а й над його покращенням його якості за рахунок переходу на Європейські стандарти. Зокрема, безпосередньо перед російським вторгненням урядом країни було схвалено «Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки», якої освітяни притримуються, незважаючи на військові дії. Під час війни було прийнято низку урядових документів, що спрямовані на реформування вищої освіти з метою забезпечення якості вітчизняної вищої освіти та європейської інтеграції. Деякі з них є досить суперечливими та зазнали критичних

зауважень з боку освітян. Це свідчить про те, що шлях до переходу вітчизняної освіти на європейські стандарти важкий та тернистий. Особливо загострюється питання фінансування освіти в умовах дефіциту бюджетних витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки українська наукова спільнота бере активну участь у дискусії стосовно фінансового забезпечення вищої освіти. У колективній роботі вчених Н. Сокровольської А. Корбутяк В. Карчі досліджено систему фінансування вищої освіти як ключового чинника забезпечення її якості, доступності та конкурентоспроможності в умовах євроінтеграції [2]. У статті М. Житар здійснено комплексне дослідження сучасного стану й ефективності механізмів фінансового забезпечення закладів вищої освіти України в умовах тривалої трансформації економіки та інтеграції до європейського освітнього простору [3].

Українські дослідники акцентують увагу на доцільності підвищення ефективності фінансового менеджменту закладів освіти України і виділяють три критерії для її вимірювання, а саме: результативність, що характеризує кінцеві результати діяльності в абсолютному вимірі; продуктивність, яка дає змогу зіставити абсолютні показники результатів діяльності у розрахунку на одиницю активів або одного працівника, учня чи студента; диверсифікація доходів, яка відображає спроможність залучати різні джерела фінансових ресурсів для реалізації своїх цілей [4].

Зважаючи на сьгоднішні внутрішні політико-економічні та глобальні євроінтеграційні, військові виклики перед державою і кожним національним ЗВО, їхнім пріоритетним завданням залишається забезпечення нарощення фінансового потенціалу для реалізації своїх поточних і стратегічних цілей. З огляду на це, важливе значення має диверсифікація джерел фінансування діяльності через пошук зацікавлених сторін у розвитку освіти і науки, залучення інвесторів, випускників, грантодавців, домогосподарств, замовників послуг тощо. Ці та інші заходи мають сприяти не лише якійсь діяльності ЗВО, а й збереженню національних освітніх систем та їхнього потенціалу, також впливатимуть на зміцнення їх фінансової безпеки та конкурентоспроможності в освітньо-науковому просторі [5].

С. Бреус та М. Денисенко зазначають, що ефективне функціонування освіти загалом та освітніх закладів зокрема сприятиме зменшенню загроз сфері освіти, а отже, економічній та національній безпеці держави. За умови підвищення якості освіти відбудеться зменшення загроз функціонуванню закладів освіти, буде забезпечена потреба в кадрах високої кваліфікації для відбудови територій після їхньої деокупації, підвищення рівня економічної та фінансової безпеки закладів освіти, а також буде забезпечений синергетичний ефект розвитку економіки [6].

Незважаючи на велику кількість публікацій присвячених вирішенню проблем фінансування вищої освіти в Україні, питання впливу величини контракту за навчання на фінансову незалежність ЗВО та оптимізації вартості навчання в українських вишах дослідниками не розглядалися.

Метою статті є аналіз впливу вартості освітніх послуг на вибір абітурієнтами закладу вищої освіти для навчання та, як наслідок, фінансової стійкості університетів і прийняття управлінських рішень щодо його оптимізації для забезпечення якості освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Катаклізми світового масштабу негативно вплинули на розвиток вищої освіти у більшості країн. Фінансова криза 2008 р., пандемія COVID-19, повномасштабні війни в Сирії, Україні, Ірані прискорили масштабні зміни у системі вищої освіти, виявивши її вразливість та неефективність окремих складових. За даними State Higher Education Executive Officers Association (SHEEO) [7] Сполучені Штати Америки значно скоротили фінансування державних університетів та програм, зменшення склало більш ніж на 20% у перерахунку на одного студента. Значне скорочення державного фінансування призвело до звільнення науково-педагогічних робітників у Великій Британії.

Під час фінансової кризи 2008 року Греція зазнала серйозних економічних труднощів, що призвело до значного скорочення державних витрат, включаючи фінансування вищої освіти. Університети зіткнулися зі зменшенням бюджетів, що змусило їх вживати заходів для подолання фінансових труднощів. Університет Афін зіткнувся зі скороченням державного фінансування на 20% через економічну кризу. Це призвело до дефіциту бюджету, який вимагав негайних заходів для забезпечення стабільної роботи закладу [8].

Рисунок 1 відображає загальні витрати у доларах США на одного здобувача освіти денної форми навчання у початковій, середній та вищій освіті у 2021 році в країнах ОЕСР за показниками [1]. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) об'єднує 38 найбільш економічно розвинених країн світу. До цього переліку входять переважно держави з достатньо високим рівнем доходу, які поділяють принципи демократії та ринкової економіки.

Середньорічні витрати на одного здобувача освіти від початкової до вищої освіти в країнах ОЕСР становлять близько 14200 доларів США, коливаючись від приблизно 3500 доларів США в Мексиці до понад 30100 доларів США в Люксембурзі.

Відповідний розподіл витрат на особу між основними послугами (до них відносимо безпосередні

витрати на навчання), допоміжними послугами (такими як послуги харчування, мешкання) та науковими дослідженнями та розробками може бути складним та відмінним у різних країнах. У середньому по країнах ОЕСР витрати на основні освітні послуги становлять 86% від загальних витрат на одного здобувача освіти від початкових до вищих навчальних закладів. Наприклад, у Данії та Швеції понад половина витрат на вищому рівні спрямована на наукові дослідження та розробки, що значно вище середнього показника по ОЕСР. У країнах ОЕСР 65% загальних витрат на освітні заклади вищого рівня йде на навчання студентів (близько 14100 доларів США на одного здобувача освіти), тоді як понад 30% загальних витрат йде на дослідження та розробки (близько 7000 доларів США на одного студента).

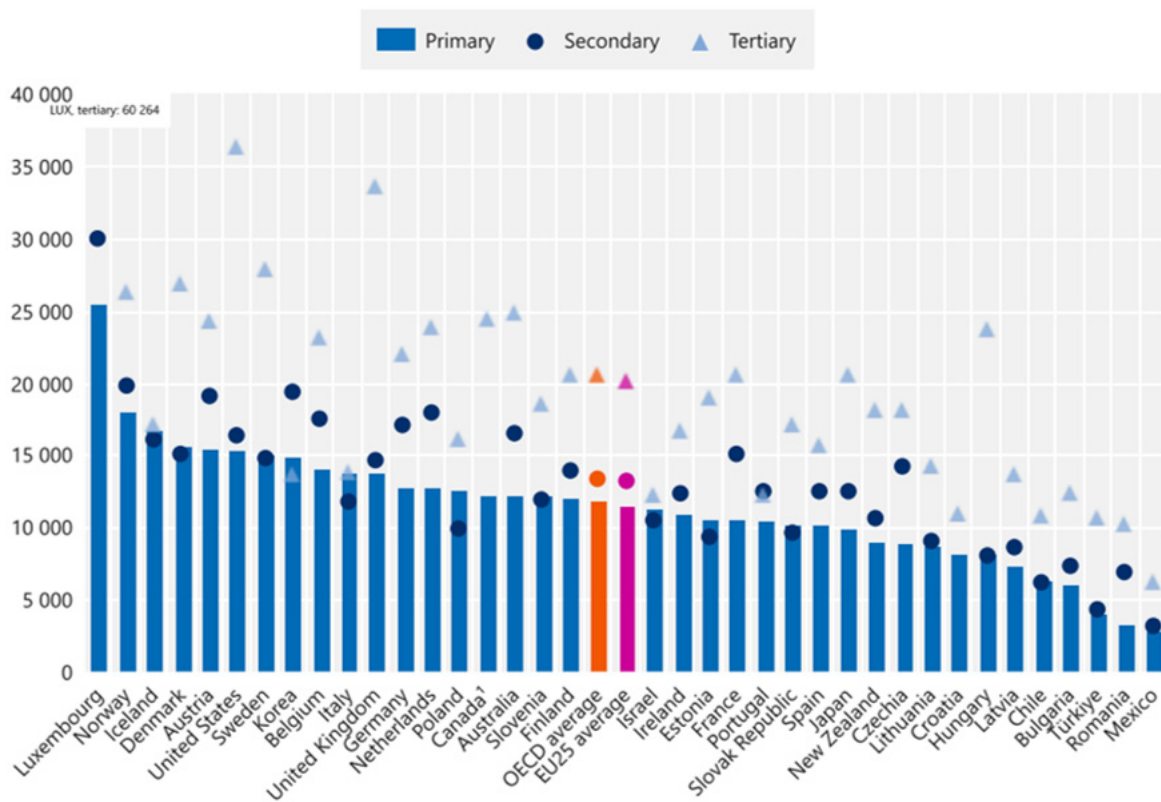

Рис. 1. Загальні витрати на одного здобувача денної форми навчання у початковій, середній та вищій освіті в країнах ОЕСР у 2021 році.

Джерело: сформовано за даними [1]

Незважаючи на складну економічну ситуацію в Україні, ставлення до освіти як до однієї із пріоритетних галузей бюджетного фінансування є незмінним у політиці органів державної влади. Це може бути підтверджено рівнем бюджетних видатків на освіту. Показник видатків зведеного бюджету на освіту в 2025 р. становив 198,9 млрд гривень, що відповідає встановленій нормі (7 % ВВП) та на 25% більше порівняно з 2023 роком. Окремо заплановано низку субвенцій, спрямованих на подолання наслідків військових дій та захисту учасників освітнього процесу.

Фінансова стійкість закладів вищої освіти залежить від суми доходів, що отримуються від навчання небюджетних студентів. В умовах жорсткої конкуренції на ринку освітніх послуг вартість контракту здобувача освіти стає важливим важелем залучення абітурієнтів. В той же час, непомірно низький рівень контракту на навчання може привести до зниження якості навчання та відсутності коштів для оплати праці науково-педагогічних та інших працівників, що залучені в навчальний процес. Тому потрібен зважений та науково обґрунтований підхід до складання ціни контракту.

У таблиці 1 наведено дані щодо вартості контракту у закладах вищої освіти Одеси для абітурієнтів спеціальностей «Менеджмент» та «Маркетинг» у 2025 році, а також кількості студентів, що вступили на контракт у цих вишах за даними спеціальностями.

Таблиця 1

Вартість контракту та кількість студентів, що вступили на контракт у 2025 році у закладах вищої освіти міста Одеса

Заклад вищої освіти	Вартість контракту, грн.	Кількість студентів, менеджмент	Кількість студентів, маркетинг
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку	38500	6	8
Міжнародний університет	43900	48	5
Національний університет «Одеська політехніка»	44410	43	9
Одеська державна академія будівництва та архітектури	48500	5	3
Одеський державний аграрний університет	37000	26	16
Одеський національний економічний університет	32990	151	216
Одеський національний морський університет	33850	149	16
Одеський національний технологічний університет	41050	24	13
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова	44498	42	15

Джерело: складено авторами за даними [9]

Для аналізу впливу вартості навчання на кількість студентів, що вступили до ВНЗ, проведено статистичне дослідження ознак. За допомогою кореляційного та факторного аналізу доведено, що кількість студентів, що вступили на контракт у 2025 році у закладах вищої освіти міста Одеса за спеціальностями «Менеджмент» та «Маркетинг» на 64,8% залежить від вартості контракту. Використовуючи регресійний аналіз доведено, що функція залежності кількості студентів від вартості навчання не може бути задана звичайною лінійною регресією та потребує введення нелінійних доданків.

Зауважимо, що вибіркового масив, обраний для дослідження, не є репрезентативним. Отриманий на основі обчислення коефіцієнту кореляції ступінь взаємозв'язку між вартістю контракту та кількістю здобувачів освіти, що вступили на контрактне навчання, неможливо перенести на будь-яку спеціальність та будь-який регіон України. Одержані результати стосуються закладів вищої освіти міста Одеса та спеціальностей «Менеджмент» та «Маркетинг».

На Рис. 2 побудовано регресійне рівняння у вигляді многочлена третього степеню. Графік наочно підтверджує гіпотезу щодо зменшення кількості студентів при збільшенні контракту від 33000 грн. до 38000 грн. Також вигляд кривої регресії дозволяє визначити умовно оптимальну ціну контракту, за якої зберігається високий рівень зацікавленості абітурієнтів та, як наслідок великий обсяг студентів-контрактників. Оптимальна ціна з точки зору набору повноцінної групи здобувачів освіти та достатнього фінансового забезпечення освітнього процесу для досліджуваних спеціальностей знаходиться у межах від 38000 грн. до 46000 грн. Ціна вище 46000 грн. призводить до суттєвого зменшення кількості вступників.

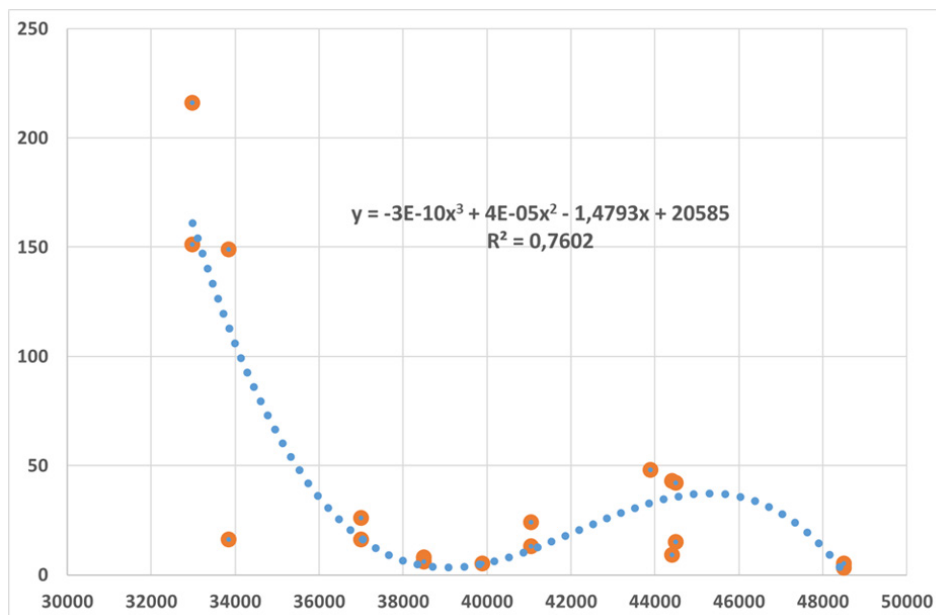

Рис. 2. Регресійне рівняння залежності кількості студентів від вартості навчання у вигляді многочлена третього степеню

Джерело: сформовано авторами за даними [10]

Слід зауважити, що вартість навчання за контрактом у державних ЗВО на більшості спеціальностей буде підвищена до вартості навчання студента бюджетної форми навчання, яку сплачує за нього держава. Відповідна норма введена постановою Кабінету Міністрів № 417 у 2025 році і встановлює граничні, тобто мінімально можливі, ціни на контракт. Це так звана індикативна вартість. У 2026 році формула розрахунку такої вартості буде змінена.

За словами заступника міністра освіти і науки у 2025 році Михайла Винницького, низька вартість контрактного навчання не дозволяє проводити якісну підготовку студентів. «На жаль, чимало ЗВО ставлять ціни на контракт наполовину або й більше нижчі, ніж сума, яку сплачує держава університету за кожного студента-бюджетника. І коли держава дає, наприклад, на підготовку одного студента 55–56 тисяч гривень на рік, а студент-контрактник навчається за 25 тисяч, постає два запитання. Перше: чи не коштом держави частково оплачується навчання цього контрактника? (Насправді так воно і є.) І друге: чи можна якісно підготувати студента будь-якої спеціальності за 25 тисяч гривень? Звісно, не можна. Це теж до питання про низькі зарплати викладачів. Через відсутність коштів в університеті заклад не здатний виплатити доплати й премії, а далі фактично йдеться про деградацію системи», – зауважує Винницький [10].

Незважаючи на низку суперечливих реформ, що проводились під керівництвом Михайла Винницького, у цьому випадку його позиція є обґрунтованою. Згідно з рейтингами, за кількістю зарахованих на контракт у 2025 році лідирують провідні університети України: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Національний університет «Львівська політехніка», а вартість контракту в цих університетах є досить високою.

Зазначимо, що важливим джерелом фінансування українських університетів останнім часом може стати наукова складова. Уряд запроваджує нову модель фінансування наукової сфери в українських ЗВО: понад 3 млрд додаткового фінансування за результатами державної атестації. Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про спрямування 3,28 млрд грн додаткового фінансування науковим установам та закладам вищої освіти за результатами державної атестації. Розподіл коштів уперше проводитимуть за формульним механізмом — залежно від атестаційної групи, масштабів установи та результативності її діяльності [11].

Висновки. Таким чином, економічний розвиток вищої освіти, покращення фінансового стану університетів пропонується будувати як за рахунок залучення недержавних джерел фінансування, а саме коштів за надання освітніх послуг, підприємницьких послуг тощо, так і за рахунок державного фінансування освітньої та наукової діяльності. Для цього необхідно: удосконалення системи ціноутворення при розрахунку вартості навчання; впровадження договорів на освітні послуги між вузами та підприємствами, що передбачають більш тісну взаємодію ЗВО та замовника кадрів, впровадження дуального навчання; розвиток системи наукових розробок та їх адекватного фінансування.

Прийняття зважених управлінських рішень щодо формування адаптивного механізму регулювання фінансової діяльності ЗВО, націленого на залучення недержавного фінансування, дозволить налагодити взаємовідносини між вузами та стейкхолдерами (споживачами послуг), дасть імпульс науково-дослідній роботі в університетах, сприятиме покращенню фінансового стану вищих навчальних закладів і, як наслідок покращенню якості освітнього процесу підготовки фахівців.

Література

1. Please cite this publication as OECD (2024), Education at a Glance 2024: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/c00cad36-en>. (дата звернення: 12.04.2026).

2. Сокровольська, Н., Корбутяк, А., Карча, В. Особливості фінансування вищої освіти в умовах війни. *Економіка та суспільство*, 2025 (80). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-14> (дата звернення: 12.04.2026).

3. Житар М. Фінансове забезпечення вищої освіти в Україні: проблеми ефективності та перспективи модернізації. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 2025.4(18), 143-153. <https://doi.org/10.32750/2025-0412> (дата звернення: 12.04.2026).

4. Крупка М., Гринькевич О., Сас С. Економічна ефективність університетів України у контексті інноваційності фінансового менеджменту. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. Вип. 1(32). С. 470–481.

5. Варналій З. Детермінанти фінансування закладів вищої освіти України в умовах сучасних викликів. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Збірник наукових праць*. 2022. №3-4, С. 38-45

6. Денисенко М., Бреус С. Системні загрози як чинник погіршення економічної безпеки вищих навчальних закладів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 16. С.

76-80.

7. State Higher Education Executive Officers Association. (2025). State Higher Education Finance: FY 2024. https://shef.sheeo.org/wp-content/uploads/2025/05/SHEEO_SHEF_FY24_Report.pdf (дата звернення: 12.04.2026).

8. Ставицький А. Програма професійного розвитку академічних менеджерів. Проєкт Світового Банку «UIHERP – Ukraine Improving Higher Education for Results Project» 2026. Міністерство освіти і науки України. Британська Рада.

9. Єдина державна електронна база з питань освіти. Електронний ресурс. <https://vstup2025.edbo.gov.ua/> (дата звернення: 12.04.2026).

10. В Україні зростає вартість контрактного навчання в державних вишах <https://osvita.ua/vnz/94614/> (дата звернення: 12.04.2026).

11. Наука в Україні. Офіційний сайт. <https://nauka.gov.ua/news/uriad-zaprovadzhuie-novu-model-finansuvannia-naukovoi-sfery-ponad-3-mlrd-dodatkovoho-finansuvannia-za-rezultatamy-derzhavnoi-atestatsii> (дата звернення: 12.04.2026).

References

1. Please cite this publication as OECD (2024), Education at a Glance 2024: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/c00cad36-en>. (accessed April 12,2026).

2. Sokrovolska, N., Korbutiak, A., Karcha, V. Osoblyvosti finansuvannia vyshchoi osvity v umovakh viiny. *Ekonomika ta suspilstvo*, 2025 (80). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-14> (accessed April 12,2026).

3. Zhytar M. Finansove zabezpechennia vyshchoi osvity v Ukraini: problemy efektyvnosti ta perspektyvy modernizatsii. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii*, 2025.4(18), 143-153. <https://doi.org/10.32750/2025-04124>. (accessed April 12,2026).

4. Krupka M., Hrynkevych O., Sas S. Ekonomichna efektyvnist universytetiv Ukrainy u konteksti innovatsiinosti finansovoho menedzhmentu. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*. 2020. Vyp. 1(32). S. 470–481.

5. Varnalii Z. Determinanty finansuvannia zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy v umovakh suchasnykh vyklykiv. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. Zbirnyk naukovykh prats*. 2022. №3-4, S. 38-45

6. Denysenko M., Breus S. Systemni zahrozy yak chynnyk pohirshennia ekonomichnoi bezpeky vyshchykh navchalnykh zakladiv. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. 2017. Vyp. 16. S. 76-80.

7. State Higher Education Executive Officers Association. (2025). State Higher Education Finance: FY 2024. https://shef.sheeo.org/wp-content/uploads/2025/05/SHEEO_SHEF_FY24_Report.pdf (accessed April 12,2026).

8. Stavitskyi A. Prohrama profesiinoho rozvytku akademichnykh menedzheriv. Proiekt Svitovoho Banaku «UIHERP – Ukraine Improving Higher Education for Results Project» 2026. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Brytanska Rada.

9. Yedyna derzhavna elektronna baza z pytan osvity. Elektronnyi resurs. <https://vstup2025.edbo.gov.ua/> (accessed April 12,2026).

10. V Ukraini zroste vartist kontraktного navchannia v derzhavnykh vyshakh <https://osvita.ua/vnz/94614/>(accessed April 12,2026).

11. Nauka v Ukraini. Ofitsiyni sait. <https://nauka.gov.ua/news/uriad-zaprovadzhuie-novu-model-finansuvannia-naukovoi-sfery-ponad-3-mlrd-dodatkovoho-finansuvannia-za-rezultatamy-derzhavnoi-atestatsii/> (accessed April 12,2026).

Отримано: 12.04.2026

Прийнято до публікації: 13.05.2026

Опубліковано: 15.05.2026